

Syýasat – adamlary bagtly etmegiň sungaty däl

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 январа, 2025

Syýasat – adamlary bagtly etmegiň sungaty däl SYÝASAT – ADAMLARY BAGTLY ETMEGIŇ SUNGATY DÄL

XX asyryň iň täsirli filosof alymlarynyň biri Karl Popper syýasy ideallaryň içinde, belki-de, iň howplusynyň «adamlary bagtly etmäge» synanyşmakdygyna yşarat edipdi. Dogrusyny aýtmaly bolsa, Popperiň şu pikirine goşulmazlyk mümkin däl.

«Adamlary bagtly etjek bolmagy» syýasy ideal hökmünde saýlap alýanlaryň hemme zatdan ötri öz «bagtlylyk» şekillendirmeleri bolýar. Eýse, şeýle syýasy idealy saýlap alanlaryň şahsy bagtlylyk şekillendirmeleri hemmeleri öz içine alyp, ýagny, hemmelere degişli bolubilermi? Baryp-ha öz ýaşan döwründe adamlaryň «bagtlylyk» şekillendirmeleriniň biri-birinden üýtgeşik bolýandygyna akyl ýetiren Aristotel «Nikomahyň etikasy» kitabynda bu hakydaky pikirlerini beýan edipdi.

Akyldaryň pikirice, köpçülik bagtly durmuşyň keýpi-sapalar bilen doly ömür sanýardy. Şuňa meňzeş görnüşde bagtyň pul, baýlyk, wezipe, şan-şöhrat bilenem ilteşiklidigini öňe sürýänler kändi.

Aristoteliň pikirice bagtlylyk hoş gylykly adam bolup ýaşamagyň bahasydy we bütin ömrüň bilen baglanyşykly ýükdi. Şeýle-de, Aristoteliň hemmeler üçin geçginlidir öýdýän bagtlylyk şekillendirmesi bardy. Şu günki gün Aristoteliň

«bagtlylyk» hakydaky orta atan pikirlerine goşulsak-goşulmasak-da iň bolmanda akyldaryň adamlaryň «bagtlylyk» babatda biri-birinden mümkingadar tapawutly pikirleri bardygy hakydaky aýdanlaryny makullap bileris.

A Poppere dolanyp geler bolsak, akyldar nämüçin syýasy ideallaryň içinde, belki-de, iň howplusynyň «adamlary bagtly etmäge» synanyşmakdygyny öňe sürüpdü?

Hawa, adamlary bagtly etmäge çytraşýan syýasy idealyňyzyň bolmagy, gutulgysyz ýagdaýda «has ýokary» şahsy gymmatlyklaryňyzy adamlaryň bagtlylyklary üçin iň möhüm zatlary görüp bilmeklerini üpjün etmek üçin hemmelere kabul etdirmek – adamlaryň ruhuny halas etjek bolup arrygyňy gynamaga sebäp bolar.

Ýagny, utopiýaçylyga we hyýalbentlige sebäp bolar. Hemmämiz arzuw-isleglerimiziň ajaýyp, kämil jemgyýetinde adamlaryň bagtly boljagyna ynanýarys. Popperiň ysarat edişi ýaly, «ýer

ýüzüni jennete öwürjek bolmagyň tagallasy hemişe dowzahyň orta çykmagy bilen soňlanypdyr». Takatsyzlygyň esasynda-da garşymyza şu tagalla çykýar.

Dini häsiýetli uruşlaryň we ruhlary halas edýän inkwizisiýalaryň orta çykmagynyň aňyrsynda-da şeýle zadyň ýatandygyny görmek mümkin. Başgalary bagtly etmek syýasatçynyň işi däl, çünki munuň özi hemme zatdan ötri syýasatça bagly zat däl.

Şol sanda başgalary bagtly etmek tagallasy köplenç özi üçin şeýle niýetde gezip ýören adamlaryň şahsy durmuşyna goşulmak bilen gutarýar. Adamlary bagtly etmäge dyrjaşmagyň nähili netijeleri döretjekdigi Orta asyr Ýewropasy hamana sapak alsynlar diýýän ýaly gözümiziň önünde dur.

Hawa, Orta asyr Ýewropasynda buthananyň özboluşlyja «bagtlylyk idealy» we wadasy bardy. Şeýle «bagtlylyk wadasy» diňe «ýagşy gylykly» hristianyň o dünýäde ýetip biljek müdimilik bagtlylygydy.

Bu dünýä bolsa synag meýdanydy.

Bagtlylyk – şu dünýäde hristian ahlagyna laýyk ömür sürmegiň bahasy hökmünde o dünýäde, üstesine müdimilik berilýärdi. Buthana ýagşy gylykly hristianlara hemişelik bagtlylygy wada berýärdi. Inkwizisiýalar hem şol wadany amala aşyrmak üçin gurulypdy.

Hawa, syýasat adamlaryň şahsy durmuşyna goşulmagyň sungaty däl. Syýasat adamlara nähili ýaşamalydygyny öwredýän sungatam däl. Syýasat – adamlaryň durmuşyna goşulyp, olaryň gowulygyny ýa-da bagtlylygyny isleýän sungatam däl.

6. BASKI

LiBeRtE

**Karl R.
POPPER**

Açık Toplum *ve* Düşmanları

Kitap 1 Platon'un Büyüsü

Kitap 2 Hegel, Marx ve Sonrası

kitapyurdu.com

Çeşme: Karl Popper «Açık jemgyýet we duşmanlary – Gegel, Marks we olardan soň».

«Liberte Yayınları» neşirýaty, Ankara, 2010.

Dr. Umut HAJYFEWZIOGLY.

Duşenbe, 03.05.2021 ý. Publisistika